

חינוך ומורשת ערבית בישראל

תוכנית לתואר שני (M.Ed.)

ראש התוכנית: ד"ר מוסטפא בדראן

מיקום: ורד 603/6

טלפון: 09-7473184

דואר אלקטרוני: mustafa.budran@beitberl.ac.il

מרכזת התוכנית: יארא חאג' יחיא

דואר אלקטרוני: yara@beitberl.ac.il

סגל התכנית: ד"ר מוסטפא בדראן, ד"ר סאיד בשארה, ד"ר וורוד ג'וסי, פרופ' עלי ותד, פרופ' קוסאי חאג' יחיא, ד"ר ח'לף מוחמד, ד"ר בועז לב טוב, ד"ר מוהנד מוסטפא, ד"ר נאסרה מחאג'נה, ד"ר פאדי נחאס, ד"ר נג'ואן סעאדה, ד"ר אילנה פאול בנימין, ד"ר שלי שנהב

תפקידו של החינוך הוא לחזק את זהותן הייחודית של קבוצות חברתיות, ובמקביל לחזק את חבריהן במפגשים הבין-תרבותיים מחויבי המציאות. "אחת המטרות של החינוך הערבי בישראל היא להכיר את השפה, את התרבות, את ההיסטוריה, את המורשת ואת המסורת הייחודית של האוכלוסייה הערבית" (מתוך חוק חינוך ממלכתי תשי"ג – 1953).

לשם כך מערכת החינוך הערבית נדרשת לתהליכים חינוכיים ותרבותיים שיבססו את זיקתה למרכיבים המהותיים של המורשת הערבית, ובראשם לימוד הלשון והספרות הערבית. אנשי חינוך ערבים זקוקים להתמחות בדרכים ובמיומנויות שסייעו להם להתקרב למקורות מורשתם. מחנכים שתחזקו אצלם תחושת הזהות והמורשת התרבותית ושירכשו את המיומנויות החינוכיות הללו, יוכלו להנחיל אותן לתלמידיהם ולהכין אותם ביסודיות לחיים של ביטחון ושל גאווה במורשתם הייחודית וכן להשתלבות בחברה מרובת תרבויות. חיזוקו של ידע זה בקרב מורים הוא תנאי ראשון להנחלתו הראויה בקרב התלמידים הערבים.

תוכנית התואר השני בחינוך ובמורשת ערבית בישראל תאפשר להעמיק, ללמוד ולחקור היבטים של המורשת הערבית שאינם זוכים לתשומת הלב הראויה בתוכניות הלימודים במערכת החינוך הערבית הקיימת. חיזוק זהותו התרבותית הייחודית של האזרח הערבי בישראל יהיה הבסיס שיאפשר לו להעמיק את מעורבותו החברתית ואת השתתפותו הפעילה בחיים החברתיים והכלכליים, מתוך מחויבות ערכית לרב-תרבותיות, לסובלנות ולשותפות שוויונית במדינה.

מטרות התוכנית

מטרת העל של התוכנית היא לחזק את הידע ואת המיומנויות של מורים ערבים באשר למורשתם התרבותית, לזהותם ולשפה הערבית, המהווים יסודות מוצקים במורשת הערבית בישראל.

- טיפוח ופיתוח עתודת מורים ומחנכים ערבים בישראל שיהיו מומחים במורשת ערבית ובעשייה החינוכית בהקשרה.
- הרחבת הידע של הלומדים והעמקתו ברכיבים שונים של המורשת הערבית: שפה, ספרות, היסטוריה, ערכים, סמלים, טקסים, מנהגים ואומנויות.
- חיזוק הזהות התרבותית של הלומדים וגיבושה, תוך הקפדה על פתיחות לתרבויות אחרות בישראל ובעולם (הכרת השונה וכיבודו).
- רכישת כלים לעיצוב השקפת עולם אישית לצד כלים להתבוננות פנימית ולטיפוח מחויבות מוסרית כלל-אנושית.
- חתירה לפיתוח כלים חינוכיים עדכניים לשם קידום המטרות שלעיל, וזאת לנוכח היעדר תחום דעת ספציפי בנושא המורשת התרבותית הערבית בבתי הספר הערביים בישראל ולנוכח הבורות בכל הקשור לזהות ולערכים.

תוכנית הלימודים

תוכנית הלימודים כוללת לימודי תשתית אקדמיים ופרופסיונליים ברמה של לימודי תואר שני ולימודי יסוד חינוכיים לנושא המורשת הערבית והחינוך בחברה מרובת תרבויות. לצד כל אלה כוללת תוכנית הלימודים סדרה של קורסים דיסציפלינריים של תחום המורשת התרבותית, כגון: קורסים בנושאי תרבות, לשון, ספרות ושירה, היסטוריה, דת, דרמה, אמנויות, מוזיאונים, ערכים, זהות, פולקלור ועוד. במסגרת הסמינריונים והכנת עבודת הגמר היישומית יידרשו הסטודנטים הן להעמקה בסוגיות של המורשת הערבית והמפגש בינה לבין תרבויות אחרות, הן לחקירת החינוך הערבי בחברה בישראל ולפיתוחו. נוסף על כך, יהיה בתוכנית רכיב של למידה חוץ-כיתתית אקסטר-קוריקולרית ובו יכללו סיורים לימודיים, סיורים במוזיאונים ובאתרים ארכיאולוגיים, ביקורים בתערוכות ובמוסדות תרבות שונים, מופעי תיאטרון ומוזיקה, צפייה בסרטים ומפגשים עם דמויות מפתח הקשורות בתחומי המורשת התרבותית הערבית. במסגרת זו ייערכו גם ימי עיון. בתוכנית ילמדו מרצים בכירים מהמכללה ומחוצה לה, ומרבית הקורסים בתוכנית יתקיימו בשפה הערבית.

למי מיועדת התוכנית?

- תוכנית הלימודים לתואר שני בחינוך ומורשת ערבית בישראל מיועדת לאנשי חינוך ערבים בישראל, אך תהיה פתוחה לכל אדם שעומד בתנאי הקבלה ושולט בשפה הערבית (שהיא שפת ההוראה של רוב הקורסים ושפתם של חלק מפרטי הקריאה בהם).
- התוכנית מופנית לאנשי חינוך מכל הדיסציפלינות השואפים להרחיב את השכלתם ואת כישוריהם החינוכיים בתחום שבו היא עוסקת, בעיקר לאלה מהם השואפים להשפיע בסוגיות חינוך ומורשת ערבית בבתי הספר, בעמותות חינוכיות ובחינוך הבלתי פורמלי כמורים, כמחנכים וכחוקרים. כך תהיה להם השפעה בכל התחומים בבתי הספר הערביים בישראל.

תנאי קבלה

- תואר אקדמי ראשון (B.Ed., B.A) ממוסד מוכר להשכלה גבוהה בציון ממוצע של 80 לפחות. מועמדים עם רקע אקדמי אחר זכאים להתקבל בכפוף לדרישות ולהשלמות.
- עמידה בהצלחה בריאיון קבלה המתמקד באישיותו החינוכית של המועמד ובמידת סובלנותו כלפי האחר וכן בגישה לידע מורשתי בהקשר לחינוך רב-תרבותי.

אקרדיטציה על לימודים קודמים ודרישות נוספות

אקרדיטציה על חלק מן הקורסים תינתן על פי לימודים רלוונטיים שנלמדו ב-6 השנים האחרונות לתואר שני במוסד אקדמי מוכר. מועמדים שיעמדו בהצלחה בתנאי קבלה אלה אך תחסר להם תשתית אקדמית ראויה בתחומי חינוך ומורשת (ברמה של תואר ראשון), יידרשו ללימודי 4 ש"ש השלמה בקורסים קיימים בלימודי התואר הראשון:

- שפה ערבית למתקדמים (1 ש"ש)
- החברה הערבית (1 ש"ש)
- מורשת ערבית-אסלאמית (1 ש"ש)
- הספרות הערבית המודרנית (1 ש"ש)
- תרבות וחינוך ערכי (1 ש"ש)
- הלאומיות הערבית (1 ש"ש)

דרישות אלה ייקבעו על ידי ועדת הקבלה וכתנאי לקבלה ללימודים.

היקף ומבנה הלימודים

לימודי חינוך ומורשת ערבית בישראל מתקיימים בהיקף כולל של 20 ש"ש במשך שנתיים. הלימודים הפרונטאליים מתקיימים ביום ב בין השעות 12:15 - 19:30.

תוכנית הלימודים "חינוך ומורשת ערבית בישראל" מורכבת מלימודי תשתית ומלימודי התוכנית גופה. לימודי התשתית כוללים קורסי חובה, ולימודי התוכנית כוללים קורסי חובה, קורסי בחירה ולמידה חוץ-כיתתית אקסטרה-קוריקולרית. נוסף על אלה כוללת התוכנית שני סמינריונים לבחירה מתוך ארבעה והגשת פרויקט גמר יישומי או הגשת בחינה סופית.

התוכנית לתואר שני בחינוך ובמורשת ערבית בישראל

נושאי הלימוד וסדר הלימודים

שנה ב	שנה א	הנושא
		שנה א
	1	מחקר כמותי למתקדמים
	1	מחקר איכותני למתקדמים
	1	מסורת ושינוי בתכנון לימודים
	1	החינוך הערבי בישראל בעידן הגלובליזציה
	1	חינוך לרב-תרבותיות בחברה מרובת תרבויות
	1	תרבות ולימודי תרבות
	1	שונות לשונית ושונות תרבותית בהקשר החינוכי
	1	חינוך לאזרחות ולדמוקרטיה באסלאם הרפורמיסטי
בחירת סמינריון אחד מהשניים:		
	2	סוגיות בחינוך לדמוקרטיה בחברה מרובת תרבויות
	2	חינוך וזהות בהוראת השפה הערבית
בחירה מהקורסים הבאים, אחד בשנה א, אחד בשנה ב		
1	1	חינוך ויזואלי בהוראה
1	1	קורס בחירה מתוכנית התואר השני בהוראת שפות
1	1	קורס בחירה מתוכנית התואר השני בהוראת שפות
1	1	אתרי מורשת ערבית
השתתפות בימי עיון וסדורים		
		השתתפות ביום עיון שנה א
		השתתפות בסדור לימודי שנה א
סה"כ שעות שנה א: 11 ש"ש		

שנה ב	שנה א	הנושא
שנה ב		
1		המוזיקה הערבית העממית בארץ
1		ביטויי המורשת הערבית בתוכניות הלימודים הערביות
1		אמנות פלסטינית כפרשנות במורשת הערבית
1		הכפר הערבי המסורתי
1		מורשת ותרבות ערבית אצל אבן ח'ולדון (נ. 1406)
1		מורשת ערבית וחינוך ערכי
בחירת סמינריון אחד מהשניים:		
2		סוגיות נבחרות במורשת הערבית בישראל: ידע המורה ותפקידו
השתתפות בימי עיון וסיורים		
		השתתפות ביום עיון שנה ב
		השתתפות בסיור לימודי שנה ב
סה"כ שעות שנה ב: 9 ש"ש		
סה"כ שעות בתוכנית: 20 ש"ש		

לימודי השלמה (ההיקף ייקבע על פי הרקע האקדמי של כל סטודנט.)		
שנה ב	שנה א	נושא
	1	שפה ערבית למתקדמים
	1	החברה הערבית
	1	מורשת ערבית-אסלאמית
	1	הספרות הערבית המודרנית
	1	תרבות וחינוך ערכי
	1	הלאומיות הערבית
סה"כ שעות השלמה: 6 ש"ש		